DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 3
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 3)

1. Aşağıdaki kaynağı inceleyerek soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak A*** *— Bir kıyı kasabasındaki eski feneri araştıran bir araştırmacının çalışma defterinden (kurgusal): "Burun Feneri'nin ilk kez hangi yıl yakıldığını araştırıyorum. 1986'da basılan kasaba tarihi kitabında fenerin 1897'de yakıldığı yazıyor; ancak kitabın yazarı bu bilgiyi nereden edindiğini hiçbir yerde belirtmemiş. Liman idaresinin arşivinde fenerin ilk bekçisinin tuttuğu nöbet defterini buldum. Defterin ilk sayfasındaki 'Fenerimiz bu gece ilk defa yandı.' notunun altında 1901 tarihi var. Fenerin kapısının üstündeki kitabede ise yapıma 1896 yılında başlandığı yazılı. Bekçinin torunu da dedesinin, fenerin 'yeni yüzyılın ilk yıllarında' yakıldığını anlattığını söyledi. İki tarih arasındaki farkı çözmek için o yıllarda çıkan liman gazetelerini de taramaya karar verdim."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Kaynak A'da adı geçen dört kaynağı **birinci elden** ve **ikinci elden** kaynak olarak sınıflandırınız. Her sınıflandırmanın gerekçesini yazınız.

Kaynak	Birinci elden / İkinci elden	Gerekçe
1986'da basılan kasaba tarihi kitabı		
İlk bekçinin nöbet defteri		
Fenerin kapısı üstündeki kitabe		
Bekçinin torununun anlattıkları		

1.2. Araştırmacı, kaynakları **tenkit** ederek 1897 ve 1901 tarihlerinden birini daha güvenilir bulmuştur. Hangi tarihin daha güvenilir olduğunu yazınız ve bu kararı, kaynakların olaya yakınlığı ile yazarlarının bilgiyi nereden edindiği bakımından **iki** gerekçeyle açıklayınız.

2. Bir ilçe halk kütüphanesi, "Eski Kartpostallarda Kıyı Kasabalarımız" adlı bir dijital tarih projesi yürütmüştür. Projede yapılan işler aşağıda **karışık sırayla** verilmiştir (kurgusal).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Proje çalışmaları

(A) *Taranan görüntülerdeki okunamayan damga tarihleri ve yanlış yazılmış yer adları ayıklandı; her kartpostala çekildiği yer, yaklaşık tarihi ve yayıncısının adı eklenerek kayıtlar konularına göre etiketlendi.*

(B) *Kartpostallarda görülen iskele, çarşı ve yalılar haritadaki konumlarına işlendi; aynı yerin farklı yıllardaki görüntüleri karşılaştırılarak kıyı yerleşiminin hangi dönemde büyüdüğü yorumlandı.*

(C) *Kartpostalların ön ve arka yüzleri yüksek çözünürlükte tarandı; görüntüler bilgisayarda TIFF ve JPEG dosyaları olarak kaydedildi.*

(D) *Kütüphane "Kıyı kasabalarımız 1900–1950 yılları arasında nasıl değişti?" sorusunu belirledi; halkın bağışladığı yaklaşık iki bin kartpostal toplandı, gönüllüler her bağışı ortak bir çevrim içi tabloya kaydetti.*

(E) *Bulgular etkileşimli bir harita ve zaman çizelgesiyle kütüphanenin genel ağ sitesinde yayımlandı; hazırlanan veri seti başka araştırmacıların kullanımına açıldı.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Dijital tarih çalışmalarında izlenen süreçlerin her birine karşılık gelen proje çalışmasının harfini tabloya yazınız.

Dijital tarih çalışmalarında izlenen süreç	Proje çalışması (harf)
Araştırma ve veri toplama	
Verileri dijitalleştirme	
Verileri düzenleme ve kataloglama	
Verileri analiz etme ve yorumlama	
Sonuçları paylaşma ve sunma	

2.2. Proje ekibi zaman kazanmak için **(A)** çalışmasını atlasaydı **(B)** çalışmasında ulaşılan sonuçlar nasıl etkilenirdi? **İki** gerekçeyle açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3. Şekil 1, Anadolu'daki bir höyükte yapılan kazının raporundan derlenmiştir. Höyükte üst üste kurulmuş üç yerleşim tabakası bulunmuştur; en alttaki tabaka en eski yerleşime aittir (kurgusal).

Şekil 1. Höyüğün kazı kesiti ve tabakalardaki buluntular (kurgusal)

III. tabaka en yeni	Yapılar: 120'den fazla bitişik kerpiç ev Buluntular: ortak kullanılan büyük tahıl ambarı, yerleşimi çevreleyen sur, çanak çömlek atölyesi, çevrede bulunmayan ve uzak bölgelerden getirilmiş obsidiyen ile deniz kabuğundan süs eşyaları
II. tabaka	Yapılar: 30 dikdörtgen kerpiç ev Buluntular: evcil buğday ve arpa taneleri, taş orak dişleri, el değirmeni taşları, evlerin yanında küçük tahıl çukurları, koyun ve keçi kemikleri
I. tabaka en eski	Yapılar: 5 dairesel kulübe kalıntısı Buluntular: yabani hayvan kemikleri, taş ok uçları, yabani bitki tohumları; tahıl saklama yeri yok

Yukarıdan aşağı: en yeniden en eskiye

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Şekil 1'deki değişimlerden yararlanarak Tarım Devrimi'nin bu yerleşimde **yerleşmeye** iki etkisini ve **ekonomik faaliyetlere** iki etkisini, her birinin şekildeki kanıtıyla birlikte yazınız.

	Etki	Şekildeki kanıt
Yerleşmeye etkisi 1		
Yerleşmeye etkisi 2		
Ekonomik faaliyetlere etkisi 1		
Ekonomik faaliyetlere etkisi 2		

3.2. Kazıyı izleyen bir gazeteci, "III. tabakadaki sur, burada yaşayanların artık geçimini savaş ve yağmayla sağladığını gösterir." yorumunu yapmıştır. Bu yorumu, şekildeki **iki** kanıta dayanarak değerlendiriniz.

4. Aşağıda Tarım Devrimi'nin Eski Çağ medeniyetlerindeki yerleşmeye ve ekonomik faaliyetlere etkilerine ilişkin **sekiz** ifade verilmiştir. Bu ifadelerden **ikisi yanlıştır**.

> ***I.*** *Tarlalarını ekip sulamak zorunda kalan topluluklar, göçebe yaşamı bırakarak üretim yaptıkları toprakların yakınına kalıcı olarak yerleşmiştir.*
> ***II.*** *Komşu köylerin ürettikleri farklı ürünleri birbirleriyle değiş tokuş etmesi, takas ekonomisinin gelişmesini sağlamıştır.*
> ***III.*** *Besin bulma kaygısının azalması ve iş gücüne daha çok ihtiyaç duyulması, tarım yapılan bölgelerde insan sayısının hızla artmasına yol açmıştır.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> ***IV.*** *Artı ürünün depolanması ve korunması ihtiyacı, tarım dışında yeni iş kollarının doğmasına neden olmuştur.*
> ***V.*** *Bitkilerle birlikte hayvanların da evcilleştirilmesi, hayvancılığı tarımın yanında yeni bir geçim kaynağı hâline getirmiştir.*
> ***VI.*** *Tarım zahmetli bir iş olduğundan ve kalabalık topluluklar hâlinde yaşamayı gerektirdiğinden köy benzeri ilk toplu yerleşimler kurulmuştur.*
> ***VII.*** *Yerleşik hayata geçen insanlar taşınmaz mal edinmediği için Tarım Devrimi'nden sonra da özel mülkiyet kavramı ortaya çıkmamıştır.*
> ***VIII.*** *Artı ürünün ortaya çıkması, ürünleri kayıt altına alma ihtiyacını ortadan kaldırmıştır.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Doğru ifadeleri **yerleşmeye etkisi** ve **ekonomik faaliyetlere etkisi** olarak gruplandırınız; yanlış olan iki ifadeyi ise üçüncü sütuna yazınız. Tabloya yalnızca ifadelerin numaralarını yazınız.

Yerleşmeye etkisi	Ekonomik faaliyetlere etkisi	Yanlış ifadeler

4.2. Yanlış olduğunu belirlediğiniz **iki** ifadenin her birinin neden yanlış olduğunu açıklayarak doğru biçimini yazınız.

5. Aşağıdaki tablo, dört Eski Çağ medeniyetinin yönetim ve ordu sistemlerine ilişkin bir karşılaştırma

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

çalışmasından derlenmiştir (kurgusal).

Medeniyet	Yönetim biçimi	Hükümdarın konumu	Ordunun özelliği
Sümerler	Kent devletleri; her büyük şehir bir krallık gibi örgütlenmiştir.	Ensi ya da patesi denilen yönetici, idare yetkisinin yanında başrahip, başkomutan ve başyargıçtır.	Kentler arasındaki sınır savaşları yüzünden şehirler surlarla çevrilmiş, savaş arabalı birlikler ve piyadelerden oluşan düzenli birlikler kurulmuştur.
Mısırlılar	Aşağı ve Yukarı Mısır'ın birleşmesiyle kurulan, krallıkla yönetilen büyük devlet	Mutlak güce sahip kral, tanrının yeryüzündeki temsilcisi sayılır; MÖ XV. yüzyıldan sonra "firavun" unvanını kullanır.	Önce valilerin topladığı milis kuvvetlere dayanır; iç kargaşalardan sonra gençlerden düzenli ordu kurulmuş, paralı askerler de kullanılmıştır.
Akadlar	Krallık; şehir devleti modelinden çok sayıda şehri egemenliğinde tutan büyük devlet modeline geçilmiştir.	Krallar "dünya hâkimi" olarak anılmış, Naramsin tanrı kral kabul edilmiştir.	Mezopotamya'daki ilk daimî ordu; uzak bölgelere hızlı seferler yapılmış ama ordunun ihtiyaçları düzenli karşılanamamıştır.
Hititler	Krallık; kral ölünce onun soyundan gelen vâris tahta çıkmıştır.	Kral, Fırtına Tanrısı'nın yeryüzündeki temsilcisi olarak başrahip ve başkomutandır; üst düzey görevlilerin bulunduğu Pankuş adlı bir meclis vardır.	Ordunun temel unsurları piyadeler ve savaş arabalarıdır; silahlar bronzdan yapılmıştır.

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Tablodaki dört medeniyetin yönetim biçimlerini karşılaştırınız. Aralarındaki **bir benzerliği** ve **bir farklılığı**, tablodaki bilgilere dayanarak açıklayınız.

5.2. Tablodaki bilgilerden yola çıkarak Eski Çağ'da ordu ile yönetim arasındaki ilişkiye dair **iki** çıkarım yapınız. Her çıkarımı tablodaki bir medeniyet örneğiyle destekleyiniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6. Aşağıdaki kaynağı inceleyerek soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak B*** *— Bir tarih dergisinin "Lejyonun Gücü" başlıklı yazısından (kurgusal): "Roma henüz İtalya'da küçük bir şehir devletiyken asker olmak bir ayrıcalıktı: Yalnızca şehrin klanlarından birine üye olan yetişkin erkekler yurttaş sayılır, yalnızca onlar silah taşıyabilirdi. Roma toprakları genişledikçe bu düzen yetmez oldu. Ordunun çoğunluğu yine piyadelerden oluşuyor, her yurttaş yine asker kabul ediliyordu; ancak artık lejyon denilen birliklerde düzenli maaş alan lejyonerler savaşıyordu. Askere duyulan ihtiyaç arttıkça para karşılığı savaşan yabancı askerler de orduya alındı. Lejyonerin zırhı, miğferi, kılıcı ve kalkanı onu rakiplerine karşı üstün kılıyordu. Kuşatmalarda askerler kalkanlarını başlarının üstünde ve yanlarında birleştirip kaplumbağa dizilişi denilen bir düzene girer, oklara ve taşlara karşı birlikte ilerlerdi. Yine de bu ağır donanım, lejyonerin hızlı hareket etmesini zorlaştırıyordu."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Kaynak B'ye göre Roma ordusunda zaman içinde **değişen** iki özelliği ve **süren (değişmeyen)** bir özelliği yazınız. Değişimin nedenini kaynağa dayanarak açıklayınız.

6.2. Kaynak B'de anlatılan kaplumbağa dizilişinin Roma ordusuna sağladığı **bir avantajı** ve getirdiği **bir dezavantajı**, kaynaktaki bilgilerle açıklayınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif